

Plán činnosti na rok 2023

Červen 2023

Obsah

Úvodem	4
O RILSA	5
70203 - Aktuální otázky makroekonomického prostředí a metodologické aspekty základního výzkumu	6
70204 - Body zlomu v nepojistných dávkových systémech	7
70205 - Metodika hodnocení přiměřenosti minimální mzdy v České republice	8
70206 - Politika zaměstnanosti a fungující trh práce	9
70317 - Podpora odborových organizací za účelem růstu míry pokrytí kolektivními smlouvami	10
70401 - Rámcové otázky posílení integrace systémů sociální pomoci a péče, zejm. pro osoby s komplexními potřebami (Ateliér integrované péče)	11
70612 - Dopady míry rodičovského konfliktu na dítě a role, jakou v nich hraje konkrétní forma porozvodového uspořádání péče	12
70619 - Naplňování potřeb osvojených dětí a osvojitelů	13
70620 - Zpráva o rodině 2023	14
70621 - Komplexní výzkum v oblasti ochrany práv dětí	15
70622 - Současná česká rodina a podpora jejích funkcí	16
70623 - Kompletní metodika sčítání osob bez domova v ČR	17
70714 - Výzkum zaměřený na vyhodnocení činnosti sociálních pracovníků obecních úřadů ve vztahu ke struktuře a potřebám jejich klientů	17
70715 - Život ve stáří II.	19
70716 - Datová podpora tvorby a monitoringu seniorské politiky zejména s ohledem na dynamické společenské změny a energo-krizi	20
610 - Vydávání časopisu FÓRUM sociální politiky	20
Účelová podpora	22
69 18 20 - Obohacení datové báze pro tvorbu a evaluaci rodinné politiky	22
68 26 23 - Integrace cizinců z třetích zemí v ČR	23
68 27 23 - Státní příslušníci z Ukrajiny s dočasnou ochranou mezi námi	24
62 80 22 - Změny pracovních podmínek a kvality pracovního života v ČR a jejich vliv na zdraví a bezpečnost zaměstnanců	25

Zahraniční zdroje	25
69 16 20 - Vytvoření systému sběru kvantitativních dat pro vyhodnocování situace Romů v české společnosti	25
91 31 22 - EurWORK (European Observatory of Working Life) a EMCC (European Monitoring Centre on Change) - spolupráce s EUROFOUND na celoevropské síti observatoří	27
91 46 20 - Technical Assistance for Improving Job and Vocational Counselling Services	28
91 48 22 - Reach Out to the "Left-Behind" – improving guidance for working persons from the underprivileged milieu.....	29
91 50 22 - Přístup dětí se specifickými potřebami k předškolní péči.....	30
91 49 22 - Posílení kapacity odborových svazů v České republice.....	31
91 51 23 - Motivation for volunteering and to help to solve crises in V4 countries	32

Úvodem

Plán činnosti na rok 2023 představuje přehled výzkumné činnosti Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. (Research Institute for Labour and Social Affairs, dále jen RILSA), vč. podrobné charakteristiky jednotlivých řešených projektů. Východiskem pro výzkumnou činnost RILSA v následujícím období je **Dlouhodobý koncepční rozvoj Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. na léta 2023-2027**".

Naplňování těchto oblastí probíhá v uvedených letech prostřednictvím realizace projektů podpořených z různých zdrojů financování. V roce 2023 jsou řešeny projekty, které jsou financovány z institucionální podpory, z účelové podpory (TA ČR), z rozpočtů ministerstev (MV ČR), zahraničními zdroji (EU, Fondy EHP a Norska) a projekty, které jsou financovány soukromými a neziskovými subjekty (ASO). Následné členění **Plánu činnosti na rok 2023** vychází ze struktury financování jednotlivých projektů.

O RILSA

RILSA je veřejná výzkumná instituce, jejíž hlavní náplní je aplikovaný výzkum v oblasti práce a sociálních věcí na regionální, celostátní i mezinárodní úrovni formulovaný podle aktuálních potřeb orgánů státní správy, popřípadě neziskových či privátních subjektů. Ústav vykonává konzultantskou činnost pro uživatele výsledků výzkumů a organizuje semináře a konference. Výzkumné projekty se každý rok připravují ve spolupráci se zainteresovanými subjekty s ohledem na kontinuitu vývoje vědy a výzkumu v předmětných oblastech. Mezi hlavní výzkumné zájmy ústavu patří:

- oblast zaměstnanosti a trhu práce
- oblast veřejné a sociální politiky
- oblast rodinné politiky
- makroekonomické souvislosti v sociální oblasti.

Významnou činností ústavu je poskytování komplexních knihovnických a informačních služeb z oblasti práce a sociálních věcí, které zajišťuje oddělení knihovnicko-informačních služeb. V rámci jeho činnosti je kontinuálně budován a zpracováván fond domácích a zahraničních informačních parametrů z uvedené oblasti, ale i z příbuzných oborů a průřezových disciplín.

70203 - Aktuální otázky makroekonomického prostředí a metodologické aspekty základního výzkumu

Věcné zdůvodnění

V dnešní turbulentní době je klíčové porozumět a analyzovat aktuální otázky a výzvy socioekonomického prostředí z makro perspektivy. Česká společnost se potýká s mnoha ekonomickými a sociálními problémy, které vyžadují důkladnou analýzu a vhodná opatření. Výzkumný projekt je zaměřen na tato témata a přináší vědecky fundovaná řešení a doporučení pro veřejnou politiku. Projekt se neomezí pouze na popis problémů, ale využije pokročilých kvantitativních metod k jejich analýze a formulaci konkrétních opatření.

Část týkající se metodologie základního výzkumu přispívá v oblastech kvality a validity výzkumných výsledků. Správně zvolená metodologie a přístup k výzkumu je zásadní pro dosažení vysoké kvality výsledků. Metodologické aspekty se týkají například výběru vhodných statistických modelů, datové analýzy, správného nastavení proměnných nebo výběru vzorku. Používání pokročilých kvantitativních metod umožňuje získat přesnější a reprezentativnější výsledky, což zvyšuje věrohodnost a validitu našich zjištění. Metodologické aspekty základního výzkumu jsou nezpochybnitelnou součástí inovací a rozvoje v dané oblasti. Hledání nových metod a přístupů přináší nové poznatky a přináší možnost zkoumání složitějších otázek a souvislostí. Progres v metodologii společenskovedního výzkumu umožňuje lépe porozumět dynamice ekonomických jevů a v delší perspektivě nám poskytuje nástroje pro vytváření efektivnějších politik.

Specifikace zadání a cíl řešení

V rámci tohoto výzkumného projektu budou analyzována témata, která mají významný dopad na makroekonomické prostředí České republiky. Bude se jednat o aktuální otázky, které rezonují v české společnosti a vyvolávají potřebu hledat efektivní a udržitelná řešení. K dosažení tohoto cíle budou použity pokročilé kvantitativní metody, které umožní důkladnou analýzu a modelování různých scénářů.

Součástí projektu bude také zaměření na metodologické aspekty základního výzkumu. Bude se jednat o zkoumání a vývoj nových metod a přístupů napříč oblastmi společenských věd. Cílem je nejen aplikovat tyto nové metody na konkrétní výzkumné problémy, ale také přispět k rozvoji celé metodologie základního výzkumu v této oblasti.

Předpokládaný přínos

Výsledky našeho výzkumu budou především publikovány v zahraničních akademických časopisech, což zajistí jejich širokou odbornou viditelnost. Kromě toho budou aplikované výsledky prezentovány ve formě reportů, policy briefs a policy papers. Tyto dokumenty budou sloužit především jako zdroj

informací pro Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR při tvorbě evidence-based politických rozhodnutí. Naše doporučení a analýzy tak budou přímo působit na tvorbu politiky v socioekonomické oblasti.

Projekt "Aktuální otázky makroekonomického prostředí a metodologické aspekty základního výzkumu" má tedy ambiciózní cíle a přináší významný přínos jak v oblasti akademického výzkumu, tak i při formulaci a implementaci veřejné politiky.

Termín řešení: květen 2022 – prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: Autonomní výzkum (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: Ing. Robin Maialeh, Ph.D.

70204 - Body zlomu v nepojistných dávkových systémech

Věcné zdůvodnění

Projekt navazuje na dosavadní dlouhodobější práci RILSA v oblasti působení nepojistných sociálních dávek, zejména jejich provazby na daňové úlevy z pohledu distribuční politiky a pobídek trhu práce. Zaměří se na úzce vymezenou oblast dávek na bydlení (příspěvek na bydlení, doplatek na bydlení) a k analýzám využije doposud studované metody hodnocení dopadů NSD (redistribuce a pobídkovost). Výstupy projektu napomohou rozvoji analytických schopností v případě dávek na bydlení a schopnosti posoudit dopady jejich alternativního nastavení. Toto umožní významnou praktickou aplikaci v oblasti budoucí koncipace sociálních opatření v oblasti bydlení.

Specifikace zadání a cíl řešení

Budou využita především data OKsystem o příjemcích příslušných sociálních dávek (nutná kooperace ze strany MPSV), data šetření SRÚ a SILC (ČSÚ). Část řešení bude stát na simulaci alternativních nastavení dávkových opatření na modelových rodinách.

Jako součást řešení předpokládáme identifikaci jiných vhodných zdrojů dat, která by umožnila citlivěji parametrizovat příslušné sociální dávky (např. využití regionálních dat o nákladech na bydlení, či lepší specifikace dnes používaných vstupů pro výpočet dávky). Základ metodologie spočívá v analýze dostupných dat o nárocích a příjemcích dávek k bydlení. Bude vyhodnocena existující zahraniční praxe se zohledněním implementačních podmínek a možností v ČR. Návrhová část projektu využije simulační a mikrosimulační vyhodnocení alternativních nastavení příspěvku na bydlení. V druhém roce šetření bude využita institucionální a implementační studie k identifikaci obohacení datové báze a zdrojů dat. V průběhu řešení bude probíhat intenzivní konzultace se zadavatelem projektu o podobě alternativního nastavení příspěvku na bydlení v kontextu uvažovaných řešení.

Předpokládaný přínos

Projekt přispěje ke společenskému dopadu výzkumné činnosti. Projekt má silnou aplikační rovinu v praxi optimálního nastavení jedné z klíčových sociálních dávek v ČR, hledá odpovědi na otázky, které se vyskytly v praxi posledních 15 let nastavení dávky a vyústily ve sníženou schopnost efektivně redistribuovat a plnit cíle udržení sociální koheze společnosti.

Termín řešení: leden 2023–prosinec 2024

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: Doc. Ing. Robert Jahoda, Ph.D.

70205 - Metodika hodnocení přiměřenosti minimální mzdy v České republice

Věcné zdůvodnění

Projekt vyplývající z výzkumných potřeb MPSV je vypracováván v návaznosti na přijetí Směrnice EP a Rady o přiměřených minimálních mzdách v Evropské unii. Radou EU byla směrnice přijata dne 4. 10. 2022. Dle směrnice je potřebné stanovit minimální mzdu v ČR vyváženým způsobem, který zohlední řadu faktorů, jakými jsou: potřeby pracovníků a jejich rodin, úroveň mezd v zemi, životní náklady, daně, dávky sociálního zabezpečení, relativní životní úroveň různých sociálních skupin. V další rovině je nezbytné zohlednit i ekonomické faktory, jako např. úroveň a vývoj produktivity práce. Česká republika nemá stanoven automatický valorizační mechanismus, proto musí dle povinných kritérií aktualizovat minimální mzdu nejpozději jednou za dva roky.

Specifikace zadání a cíl řešení

Členské státy musí pro stanovení minimální mzdy (respektive pro stanovení a aktualizaci mechanismu) povinně zohlednit alespoň následující 4 kritéria:

- kupní sílu minimální mzdy s ohledem na životní náklady
- obecnou úroveň mezd a jejich rozdělení
- tempo růstu mezd
- dlouhodobou národní míru produktivity a její vývoj

Projekt si vytyčuje tři cíle

- 1) Vytvoření metodiky, která by MPSV sloužila pro vyhodnocení přiměřenosti minimální mzdy k různým faktorům podle směrnice Evropského parlamentu a Rady o přiměřených minimálních mzdách v Evropské unii;
- 2) Zpracování analýzy přiměřenosti minimální mzdy na základě nově vytvořené a výše popsané metodiky. Analýza bude sestavena na základě vytvořené metodiky;
- 3) Napsání odborného článku se záměrem jeho publikace v zahraničním akademickém žurnálu.

Termín plánovaného řešení: leden 2023 – prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Hlavní řešitel: Ing. Jitka Špeciánová, Ph.D.

70206 - Politika zaměstnanosti a fungující trh práce

Projekt reaguje na vybrané problémy českého trhu práce, které současně představují výzvu pro politiku zaměstnanosti a regulace trhu práce. Jde o problémy adaptace na strukturální změny v důsledku digitalizace a automatizace (Průmysl 4.0), změn ve složení pracovní síly v důsledku demografického stárnutí společnosti, mezinárodní migrace, přípravy na povolání, změn rodinného soužití a stylu života, prohlubující se segmentace na trhu práce a znevýhodnění některých skupin populace v přístupu k němu. Projekt přinese reflexi těchto změn v mezinárodním kontextu a analýzu vhodnosti a efektivnosti přijímaných opatření, která mají tyto problémy řešit. Cílem projektu bude prozkoumat do hloubky vybrané klíčové aspekty potřeby a dopadů intervencí politiky zaměstnanosti a dalších oblastí veřejné politiky a regulace trhu práce na efektivní fungování trhu práce ve smyslu pružné adaptace nabídky a poptávky, vysoké úrovně zaměstnanosti a eliminace strukturálních problémů a poruch trhu práce. Půjde především o následující: (i) dynamiku poptávky na trhu práce v důsledku očekávané vlny modernizací v souvislosti s digitalizací a automatizací (průmysl 4.0); (ii) flexibilitu pracovních režimů a nové formy práce; (iii) bariéry integrace na trh práce v případě specificky znevýhodněných skupin.

Termín řešení: leden 2023 – prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: Autonomní výzkum (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: prof. PhDr. Tomáš Sirovátka, CSc.

70317 - Podpora odborových organizací za účelem růstu míry pokrytí kolektivními smlouvami

Věcné zdůvodnění

Sociální dialog v Evropě je charakteristický poměrně vysokou mírou pokrytí zaměstnanců kolektivními smlouvami. V roce 2019 odhady hovořily o cca dvoutřetinovém pokrytí zaměstnanců v zemích EU. Mezi jednotlivými zeměmi jsou přitom v míře pokrytí kolektivními smlouvami evidovány velké rozdíly, přetrvávající tendencí napříč státy EU je decentralizace kolektivního vyjednávání a přesun jeho těžiště na podnikovou úroveň s tím, že stále významnou úlohu v Evropě hraje rozšiřování závaznosti kolektivních smluv.

Specifikace zadání a cíl řešení

Cílem projektu je zmapovat důvody nízkého pokrytí pracovníků kolektivními smlouvami, definovat zásadní překážky jeho potenciálního navyšování a navrhnout strategie umožňující podíl zaměstnaných osob krytých kolektivní smlouvami zvýšit. Z analýzy budou formulována doporučení pro Akční plán na podporu kolektivního vyjednávání, který je požadavkem nové směrnice EU a Rady o přiměřených minimálních mzdách. Projekt bude řešen ve dvou fázích. Nejprve bude zanalyzována situace na evropské úrovni s akcentem na účinná opatření a strategie podporující růst členské odborové základny a zvyšování rozsahu pokrytí kolektivními smlouvami v pěti zemích EU. Druhá část projektu bude věnována bariérám vstupu nových členů do odborových organizací. Plánován je kvalitativní výzkum mezi odborovými funkcionáři jak na sektorové, tak podnikové úrovni. Mimo jiné se bude se jednat např. o možnosti změny stávajícího financování odborové činnosti podle § 320a zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, které by se mohlo více zaměřit například na podporu náborových strategií na úrovni základních organizací nebo na podporu plné evidence kolektivních smluv pro potřeby jejich dalšího vyhodnocování, aj. Projekt bude zkoumat i možnosti podpory odborové organizovanosti osob samostatně výdělečně činných (freelancerů).

Předpokládaný přínos

Výsledky projektu pomohou se stanovením indikátorů pro potřeby Akčního plánu na podporu kolektivního vyjednávání, jehož přípravu ukládá členským státům EU připravovaná směrnice Evropského parlamentu a Rady o přiměřených minimálních mzdách. Další přínos představují výstupy projektu pro sociální partnery – zástupce odborů, kterým výsledky projektu mohou pomoci k stabilizaci, respektive k posílení členské základny.

Termín řešení: červenec 2023–červen 2024

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Renata Kyzlinková, Ph.D.

70401 - Rámcové otázky posílení integrace systémů sociální pomoci a péče, zejm. pro osoby s komplexními potřebami (Ateliér integrované péče)

Věcné zdůvodnění

Stávající systém služeb péče pro osoby s komplexními a dlouhodobými potřebami je vysoce fragmentovaný a služby sociální a zdravotní péče nejsou propojené a nabízená péče není koordinovaná na individuální rovině (Holmerová et al 2013, Kalvach a kol 2015, Janečková a Vepřková 2017, Humphries 2018). To zvyšuje riziko sociálního vyloučení u cílových skupin, které potřebují dlouhodobou pomoc na pomezí různých druhů služeb. Důsledkem nepropojenosti služeb bývá přetěžování neformální péče či prohloubení ohrožení cílových skupin, např. nevhodnou hospitalizací. Modernizační trendy v sociální a zdravotní politice se v posledních desetiletích naopak zaměřují na řešení efektivity péče pomocí systémové integrace a posilování mezi-organizační spolupráce. V integrovaných systémech péče je tohoto obecného cíle dosahováno nejen pomocí specifických metod práce, jako např. case management, ale zejména pomocí 1) rozvoje robustní, tj. formalizované mezi-organizační (inter-agency) spolupráce a 2) navazujících modelů prostupného a integrovaného financování.

Specifikace zadání a cíl řešení

Cílem projektu je v první řadě přispět do diskuze v návaznosti na potřeby sociální politiky stanovené na léta 2023–2025. Předně se jedná o poskytnutí vstupů pro Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR pro přípravu legislativních úprav (např. novelizace zákona o sociálních službách, novelizace zákona o SPOD či příprava profesního zákona) a pro kraje a obce (např. individuální inovační projekty v oblastech financování, strategického plánování, zadávání, profesionalizace sociální práce či zapojování uživatelů do rozvoje služeb).

Hlavním cílem je však dlouhodobě mapovat, analyzovat a vyhodnocovat vybraná témata integrace systémů sociální pomoci a péče.

Předpokládaný přínos

Projekt přispěje ke společenskému dopadu výzkumné činnosti. Projekt má silnou aplikační rovinu v podobě přípravy podkladů pro rozhodování vlády v otázkách integrace systémů sociální pomoci a péče, zejm. pro osoby s komplexními potřebami.

Termín řešení: červen 2023 – červen 2026

Poskytovatel/objednatel: Autonomní projekt (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: David Kocman M.A., Ph.D.

70612 - Dopady míry rodičovského konfliktu na dítě a role, jakou v nich hraje konkrétní forma porozvodového uspořádání péče

Věcné zdůvodnění

Střídavá péče (dále jen SP) jako forma porozvodové úpravy poměrů rodičů k dítěti byla v ČR zavedena na sklonku 90. let zákonem č. 91/1998 Sb. Po zveřejnění nálezu Ústavního soudu I. ÚS 2482/13[5] ze dne 26. května 2014 začala být střídavá péče částí odborné i laické veřejnosti chápána jako prioritní volba v případě rozchodu rodičů. Na potřebu nezávislého výzkumu mapujícího dopady střídavé péče na děti odborníci upozorňují již řadu let. Potřebu zaměřit pozornost na způsob úpravy poměrů dětí po rozvodu manželství, např. z hledisek využívání a úspěšnosti institutu střídavé péče a společné péče rodičů, uplatňování práva dítěte na udržování pravidelného kontaktu s oběma rodiči, způsobu určování výživného pro děti apod. zmiňuje i „Koncepce výzkumu, vývoje a inovací Ministerstva práce a sociálních věcí na léta 2017-2023, s výhledem do roku 2025“. Ukazuje se, že více než samotná forma porozvodového uspořádání může mít na dítě devastující dopad míra rodičovského konfliktu. Proto se projekt nezaměřuje pouze na dopady střídavé péče, nýbrž i na dopady rodičovského konfliktu na dítě v kontextu porozvodového uspořádání péče. Český právní řád zná tři typy uspořádání péče o děti – výlučnou, střídavou a společnou péči. Společná péče je v ČR i přes mírný nárůst v posledních letech dosud využívána sporadicky, proto se projekt věnuje především výlučné a střídavé péči.

Specifikace zadání a cíl řešení

Cílem výzkumného úkolu je popsat problematiku z pohledu všech aktérů, tedy především rodičů a dětí, ale i z pohledu soudců, soudních znalců, pracovníků orgánu sociálněprávní ochrany dětí (OSPOD), advokátů, psychologů, pedagogů MŠ a ZŠ atd. Zástupci těchto profesí jsou i členy odborného panelu projektu. Jeho cílem je korigovat průběh projektu po odborné a etické stránce a řešit vzniklá etická a metodologická dilemata a problémy a připomínkovat výstupy projektu. V průběhu řešení projektu jsou využívány kvalitativní a kvantitativní výzkumné metody.

Předpokládaný přínos

Výsledky výzkumu budou oporou pro odbornou praxi profesí v resortu MPSV (pracovníci OSPOD, sociální pracovníci, pracovníci sociálních služeb) a MS (soudci, advokáti). Rovněž poslouží jako základní podklady pro návrhy opatření posilujících vytváření udržitelného systému rodinné politiky a jako podklad pro periodicky vydávanou Zprávu o rodině.

Termín řešení: leden 2019–prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Jana Barvíková, Ph.D.

70619 - Naplňování potřeb osvojených dětí a osvojitelů

Věcné zdůvodnění:

Dle platné právní úpravy (§ 794 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů) jsou v ČR děti osvojovány zájemci o osvojení, aniž by byl následně nad tímto osvojením vykonáván dohled a aniž by byla osvojeným dětem a osvojitelům poskytována systematická pomoc a podpora ze strany orgánů sociálně-právní ochrany dětí a nebo osob pověřených výkonem sociálně-právní ochrany dětí. Projekt se proto zaměří na získání poznatků o životních podmínkách osvojitelů a osvojených dětí. Identifikace potřeb osvojitelských rodin a jejich dětí a cílená pomoc při řešení jejich problémů zvyšuje šance na úspěch celého procesu adopce a zdárný další vývoj nejen dětí, ale i nových rodinných vazeb.

Specifika zadání a cíl řešení:

Téma osvojení nebylo doposud předmětem uceleného výzkumu, situace dětí a osvojitelů není nijak sledována. Cílem projektu je získat podrobnější informace o osvojitelských rodinách a dětech v nich žijících, o jejich potřebách a o tom, zda se je daří naplňovat, případně proč nedaří. Projekt se rovněž zaměří na to, jaké služby jsou pro dané rodiny žádoucí, jaké služby jsou dostupné a jaké služby jsou pro rodiny nedostupné. Cílovou skupinou projektu jsou nejen samotné rodiny, ale i pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí a organizací, které pomoc a podporu osvojitelským rodinám již dnes zajišťují.

Předpokládaný přínos:

Výzkum (realizovaný kombinací kvalitativních i kvantitativních metod) bude jedním z podkladů pro zamýšlené legislativní změny (novelizace občanského zákoníku, zákona o sociálně-právní ochraně dětí) pro oblast osvojování dětí v ČR, případně pro navržení dalších opatření systémové podpory osvojených dětí a osvojitelů. V konkrétní rovině přinese doporučení pro zavedení a nastavení služeb pomoci a podpory osvojitelů a osvojených dětí, bude podkladem pro práci orgánů sociálně-právní ochrany dětí a dalších organizací pracujících s dětmi i osvojiteli.

Termín řešení: listopad 2022 – prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: PhDr. Ing. Mgr. Leona Hozová, Ph.D., MBA.

70620 - Zpráva o rodině 2023

Věcné zdůvodnění:

Projekt přímo navazuje na projekty Zpráva o rodině 2020 (IP70607) a Zpráva o rodině 2017 (projekt č. 523). Jeho realizace vychází ze zadání Koncepce rodinné politiky MPSV z roku 2017 a usnesení vlády č. 654/17, v nichž je Ministerstvu práce a sociálních věcí uloženo připravit každé tři roky komplexní zprávu o rodině. Je podkladem pro přípravu a implementaci opatření Koncepce rodinné politiky 2022 a další činnost odboru 25. MPSV. Projekt reaguje mimo jiné i na Doporučení Rady (EU) 2021/1004 ze dne 14. června 2021, kterým se zavádí evropská záruka pro děti.

Specifika zadání a cíl řešení:

Zpráva o rodině je svojí povahou projekt, který přehledným způsobem syntetizuje výsledky výzkumů RILSA, ale i jiných subjektů (akademických pracovišť, neziskových organizací apod.). Kromě aktualizace údajů popisující vývoj ve stěžejních oblastech rodinného života (proces utváření a rozpadu rodin, rodičovství, sladování práce a rodiny apod.) bude hlavním tématem Zprávy o rodině 2023 socioekonomická situace rodin s dětmi, a to v kontextu pandemie i ekonomické nejistoty v souvislosti s energetickou krizí i válkou na Ukrajině.

Předpokládaný přínos:

Projekt přispěje k poznání aktuálních potřeb rodin ohledně podpory ze strany státní, příp. regionální, rodinné politiky, a to mj. se zaměřením na rodiny obzvláště vyžadující podporu (v důsledku samoživitelství, zvýšených nákladů na vzdělání či zdravotní péči, ohrožení chudobou a sociálním vyloučením aj.). Výsledky budou dále podkladem pro případnou revizi a zacílení sociální pomoci. Projekt přinese doporučení mimo jiné pro další sběry dat týkající se života rodin, např. pro ČSÚ i jiné organizace a instituce.

Zpráva o rodině je podkladem pro vyučující i studenty vysokých škol. Dílčí témata v ní obsažená lze rozpracovat do podoby vědeckých článků. Výstupy jsou prezentovány odborné veřejnosti k diskusi. V komplexním pohledu je zde možnost odkrýt témata, na která se dosud výzkum nezaměřoval či jen dílčím způsobem a nasměrovat tak zaměření dalšího bádání.

Termín řešení: červen 2022 – prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Jana Paloncyová, Ph.D.

70621 - Komplexní výzkum v oblasti ochrany práv dětí

Věcné zdůvodnění

Projekt se zaměřuje na vybraná dílčí témata z oblasti sociálně právní ochrany dětí a náhradní rodinné péče v návaznosti na výzkumné potřeby MPSV související s plněním cílů vládou schválené Národní strategie ochrany práv dětí 2021-2029 (usnesení č. 1323 ze dne 14. prosince 2020) a úkolů vytčených v I. akčním plánu k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí 2021-2029. Jsou stanovena hlavní témata, na která se projekt zaměří s tím, že pořadí či výběr témat pro jednotlivé roky se v období let 2024-2027 může dle aktuálních potřeb zadavatele lišit, v průběhu projektu budou zařazena i témata nová, dle aktuálních potřeb MPSV a výzkumných potřeb nově identifikovaných RILSA.

Specifikace zadání a cíl řešení

Prioritní k řešení v této oblasti jsou především tato témata:

- Rozbor příčin umístování dětí do náhradních forem péče a zmapování průchodu dětí systémem náhradní péče
- Identifikace bariér v přístupu romských dětí ke zprostředkování náhradní rodinné péče
- Realizace výzkumu faktorů ovlivňujících kvalitu života ohrožených dětí a rodin
- Komplexní posouzení fungování a možností rozvoje zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
- Naplňování potřeb dětí svěřených do nezprostředkované pěstounské péče, i osob, které o tyto děti pečují
- V průběhu řešení budou využívány kvalitativní a kvantitativní výzkumné metody. V přípravné fázi budou provedeny konzultace se zadavatelem, expertní rozhovory s relevantními experty a fokusní skupiny se zástupci vybraných zařízení. Na základě poznatků získaných v přípravné fázi budou vypracovány finální verze výzkumných nástrojů.

Předpokládaný přínos

Výstupy projektu budou obsahovat metodická doporučení pro zavedení a nastavení služeb pomoci a podpory, představují podklady pro zákonodárce v případě změny zákona.

Termín řešení: leden 2023 – prosinec 2027

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Jana Barvíková, Ph.D.

70622 - Současná česká rodina a podpora jejích funkcí

Věcné zdůvodnění:

Projekt „Současná česká rodina a podpora jejích funkcí“ se zaměřuje na vybraná dílčí témata z podpory rodin a jejích funkcí v návaznosti na aktuálně platnou Koncepci rodinné politiky (z roku 2017) a rovněž v souvislosti s připravovaným strategickým materiálem pro oblast rodinné politiky (s časovým rámcem do roku 2030).

Téma primární prevence je v současné době často zmiňováno. Primární prevenci je možné definovat jako soubor aktivit a opatření, jež předchází ohrožení rodiny. Jejím cílem je přispět k udržení stability rodiny ve všech jejích fázích tak, aby jako základní jednotka ve společnosti mohla zajistit své funkce. Spektrum aktivit v oblasti primární prevence je velmi široké. Naproti tomu sekundární prevence je zacílena na řešení už vzniklých patologií. Díky včasné podpoře rodiny je možné zabránit rozpadu rodiny a/nebo ohrožení dítěte. Současná praxe je nastavena tak, že stát začne rodině poskytovat podporu většinou až v okamžiku, kdy je dítě vyhodnoceno jako ohrožené, nebo se uvažuje o odebrání dítěte z rodiny, tedy obvykle v době, kdy rodina řeší již několik problémů současně a je silně dysfunkční. Za faktory ohrožení rodiny a dítěte je považována např. neúplnost rodiny, nezaměstnanost a nižší kvalifikace, nižší příjmy, kumulace půjček a úvěrů, nestabilní bydlení, chudší komunikace mezi členy rodiny jak z hlediska času, tak témat, společných zájmů. Poznatky z výzkumů ukazují, že rodiny nemají povědomí o nabízených službách podpory a pomoci. Pokud získají konkrétní informace, např. kontakty na služby v jejich bydlišti, míra jejich využívání se zvýší.

Specifikace zadání a cíl řešení

Cílem projektu je analýza současné situace rodin v ČR s důrazem na vymezená aktuální témata – zejména se jedná o sladování práce a rodiny, primární prevenci, život rodin se specifickými potřebami a další témata plynoucí z připravované Strategie rodinné politiky 2023-2030. Projekt navazuje na řadu projektů realizovaných RILSA v minulých letech.

Termín plánovaného řešení: leden 2023 – prosinec 2027

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Hlavní řešitel: Mgr. Jana Paloncyová, Ph.D.

70623 - Kompletní metodika sčítání osob bez domova v ČR

Specifikace zadání a cíl řešení

Cílem aktuálního projektu „Kompletní metodika sčítání osob bez domova v ČR“ je vytvoření uceleného metodického konceptu, který by sloučil, revidoval a kodifikoval postupy využívané v níže představených projektech sčítání osob v bytové nouzi z let 2019 a 2022, případně je doplnil o další metody, které bude možné využít pro sčítání subkategorí osob z cílové populace. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí (VÚPSV) v roce 2019 realizoval sčítání vybraných skupin osob bez domova, konkrétně osob bez střechy (přespávající venku a v noclehárnách) a částečně osob bez bytu (uživatelé azylových domů, domů na půl cesty, obecních ubytoven; osoby bez domova před opuštěním věznic a zdravotnických zařízení). V návaznosti na toto sčítání byla také vytvořena metodika sběru dat těchto sečtených skupin osob. Ministerstvo práce a sociálních věcí následně projevilo zájem o sečtení také dalších skupin osob v bytové nouzi, které nebyly do sčítání v roce 2019 zahrnuty. Za tímto účelem vypsalu veřejnou zakázku, kterou vysoutěžila a následně v roce 2022 zrealizovala společnost SocioFactor s.r.o. Metodická doporučení pro toto návazné sčítání vytvořil VÚPSV, nicméně tvorba finální podoby postupu sčítání zůstala v kompetenci realizátora této zakázky.

Předpokládaný přínos

Zpracovaná metodika bude sloužit jako podklad pro pravidelný data monitoring počtu a charakteristik sociálně potřebných osob v bytové nouzi. Na základě jeho výsledků pak budou zaváděna další legislativní opatření, realizovány úpravy dávkového systému, podporovány sociální služby či koncipována řešení sociálního bydlení.

Termín řešení: únor 2023 – prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Petr Holpuch

70714 - Výzkum zaměřený na vyhodnocení činnosti sociálních pracovníků obecních úřadů ve vztahu ke struktuře a potřebám jejich klientů

Věcné zdůvodnění

Sociální pracovníci obecních úřadů nabízejí odbornou pomoc a podporu osobám v širokém spektru nepříznivých sociálních situací. Pro některé z nich je zásadní jednorázové poskytnutí adekvátních informací či pomoci, pro jiné je potřeba dlouhodobější (kontinuální) spolupráce. Z hlediska makroúrovně je zásadní sledovat tuto činnost v kontextu dopadu na klienty, zapojení různých sociálních pracovníků

a výkaznictví. Vykazování individuální práce s klienty sociální pracovníci vedou na základě zákonné povinnosti v aplikaci Standardizovaný záznam sociálního pracovníka (dále SZSP). Údaje shromážděné v této aplikaci obsahují mj. informace o cílové skupině, k níž klient patří, uplatněných metodách sociální práce a realizované intervenci. SZSP tak poskytuje rozsáhlou datovou základnu pro vyhodnocení činnosti sociálních pracovníků OÚ ve vztahu ke struktuře a potřebám jejich klientů, s níž však dosud MPSV, ani krajské a obecní úřady až na výjimky nijak systematicky nepracovaly. Na základě analýzy údajů obsažených v SZSP bude možné navrhnout různé typy opatření směřujících k podpoře výkonu činnosti sociální práce na obecních úřadech.

Specifika zadání a cíl řešení

Obsahem výzkumného projektu je komplexní analýza reprezentativního vzorku Standardizovaných záznamů sociálního pracovníka o sociální práci s klienty v jednotlivých krajích za vybrané časové období. Tato analýza bude doplněná o dotazování především vybraných sociálních pracovníků OÚ. Primárním cílem analýzy je vyhodnocení: a) procentuálního složení klientů (cílových skupin, s nimiž sociální pracovníci pracují), b) typologie v SZSP evidovaných úkonů a c) typu poskytované pomoci klientům (jednorázové poradenství / krátkodobá x dlouhodobá spolupráce). Prohlubující výzkumné a analytické práce dále MPSV přinesou podrobnější poznatky: a) o přístupu sociálních pracovníků k vedení záznamů v SZSP (aktivní / pasivní / duplicitní apod.), řešena bude i míra spolehlivosti záznamů; b) o struktuře potřeb klientů; tj. komplexní popis situace klientů, kteří se na sociální pracovníky na obcích obraceli a s jakými potřebami, a c) o rozsahu státem garantované podpory (výkon sociální práce v přenesené působnosti) v kontextu právních norem (zákon o sociálních službách a zákon o pomoci v hmotné nouzi a další). Výzkum tedy umožní provést vyhodnocení výkonu činnosti sociálních pracovníků obecních úřadů ve vztahu ke struktuře a potřebám jejich klientů. Nedílnou součástí budou doporučení k vedení záznamů v SZSP a k jejich dalšímu využití nad rámec přímé práce s klientem, např. k vyhodnocování a stanovování adekvátního počtu sociálních pracovníků na obecním úřadě či stanovení počtu klientů na jednoho sociálního pracovníka.

Předpokládaný přínos

Výsledky dosažené v rámci tohoto projektu budou mít přínos pro řadu subjektů a skupin. Kromě MPSV, které realizací tohoto projektu získá chybějící data, která mu budou oporou pro vyhodnocení a případné návrhy změn v oblasti výkonu sociální práce v přenesené působnosti na OÚ a která také bude možné využít pro komparaci výkonu této agendy na jednotlivých územích, lze očekávat přínosy pro:

- Klienty sociálních pracovníků na OÚ – spolehlivé záznamy o práci s klientem zpřesní průběžné vyhodnocování adekvátnosti poskytované pomoci ve vztahu k jejich potřebám, a umožní tak přesnější zacílení poskytované podpory a pomoci.
- Sociální pracovníky OÚ – zvýšení smysluplnosti práce v SZSP díky zvýšení využitelnosti těchto záznamů pro práci s klientem a prezentaci jejich činnosti vůči třetím stranám, usnadnění předávání případu jinému sociálnímu pracovníkovi, usnadnění uplatňování složitých metod sociální práce jako je např. case management.

- Tvůrce místních a regionálních sociálních politik – pokud budou záznamy obsahovat spolehlivá data o práci s klienty, bude je možno využívat pro lepší plánování služeb sociální práce na daném území.
- Kvalifikační vzdělávání – publikační činnost realizovaná v rámci projektu, zejm. odborná monografie a publikace v Jsc, obohatí studijní zdroje využívané v rámci studijních programů zaměřených na sociální práci na VOŠ a VŠ o téma propojení informačních technologií (webové aplikace pro záznam sociální práce) a každodenního výkonu sociální práce.
- VÚPSV, v. v. i. - výzkumný tým bude mít příležitost prohlubovat vlastní expertízu v tématu výkonu sociální práce na obecních úřadech. Projekt také výzkumníkům poskytne příležitost dále udržovat a rozvíjet kontakty s odborníky z praxe, což je klíčová podmínka aplikovaného výzkumu i do budoucna.

Termín řešení: září 2022 – prosinec 2024

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: Prof. PhDr. Libor Musil, CSc.

70715 - Život ve stáří II.

Věcné zdůvodnění

V roce 2022 uplynulo 20 let od realizace projektu „Komplexní analýza sociálně ekonomických podmínek života ve stáří“, který byl zadán Ministerstvem práce a sociálních věcí v souvislosti s přípravou Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2003-2007. Při této příležitosti a s ohledem na současný demografický vývoj, je vhodné zmapovat změny, které se v české společnosti u seniorské populace vyvinuly.

Specifika zadání a cíl řešení

Cílem projektu je vytvoření speciálního datového souboru, který popíše vybrané životní oblasti, zkušenosti a hodnoty současné populace seniorů ve věku 60 let a starších. Bude přitom vycházet z výzkumného nástroje, který byl vytvořen v rámci projektu Život ve stáří realizovaného v roce 2002. Ve zhodnocení intervalu 20 let mezi prvním a druhým šetřením tak bude možné popsat, zda a jak došlo k posunu ve sledovaných tématech, a co to znamená pro nastavování směřování politiky v oblasti stárnutí.

Termín řešení: listopad 2022 – prosinec 2027

Poskytovatel/objednatel: Autonomní výzkum (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Lucie Vidovičová, Ph.D.

70716 - Datová podpora tvorby a monitoringu seniorské politiky zejména s ohledem na dynamické společenské změny a energo-krizi

Specifika zadání a cíl řešení

Cílem projektu je rozvoj a komplexní podpora systému primární prevence multidimenzionálního sociálního vyloučení ve vyšším věku, včetně nastavení systému mezigeneračního soužití v komunitě a společnosti, posílení resilience (odolnosti) a aktivního občanství skrze sociálně inovativní přístupy aktivního stárnutí. Projekt je založen na multioborové a meziřesortní spolupráci a podpoře aktérského zapojení cílových skupin participativními metodami tak, aby došlo k posílení generační inteligence a občanských kompetencí, gerontologických a dalších funkčních forem gramotnosti. Tyto jsou nutné pro posílení aktivního začleňování věkově znevýhodněných skupin s ohledem na jejich heterogenitu (gender, socioekonomický status, regionální rozdíly/disparity apod.), podporu rovných příležitostí a ochranu proti diskriminaci, resp. odstranění či zmírnění dopadů sociálního vyloučení z důvodu věku a/nebo generační příslušnosti. Projekt díky vícezdrojové datové podpoře přinese klíčové nové poznání o kvalitě života seniorské populace, jejích zdrojích a překážkách tak, aby bylo možné pružně reagovat na potřebu nastavení seniorské politiky tzv. evidence-based způsobem.

Předpokládaný přínos

Závěry budou využity v souvislosti s předpokládanou aktualizací strategie „Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2026-2030“ a na ni navazujícího Akčního plánu. Výsledky budou diskutovány průběžně s odbornou veřejností formou konferenčních vystoupení, ad hoc kulatých stolů a veřejných konzultací. Výsledky budou využity v komunikaci MPSV s veřejností (tiskové zprávy, vyjádření kabinetu k úpravám stávajících politik či k nově zaváděným opatřením apod.).

Termín plánovaného řešení: leden 2023 – prosinec 2027

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Hlavní řešitel: Lucie Vidovičová, Ph.D.

610 - Vydávání časopisu FÓRUM sociální politiky

Specifikace projektu, jeho cíle

V roce 2023 je plánován 17. ročník vydávání odborného recenzovaného časopisu "FÓRUM sociální politiky". V rámci změn, které byly realizovány v roce 2022 je plánováno vydání 4 čísel, které budou obsahovat jak recenzované části, tak nerecenzované části. V recenzované části časopisu budou

publikovány především příspěvky čerpající z výsledků výzkumné činnosti, teoretické články, úvahy a analýzy, popř. články zaměřené na záměry a filosofii připravovaných legislativních změn. Obsah nerecenzované části budou tvořit informace o dění v oblasti sociální politiky u nás i v zahraničí. O zařazení příspěvků do recenzované části časopisu bude rozhodovat redakční rada na základě výsledků recenzního řízení,

V roce 2023 bude i nadále řešeno zařazení časopisu do scientometrické databáze Scopus a dále bude řešeno indexování časopisu. Zároveň budou podniknuty kroky k získání doi u každého článku v recenzované části.

Termín řešení: leden 2023 - neurčito

Poskytovatel/objednatel: MPSV (institucionální podpora na rozvoj výzkumné organizace)

Vedoucí řešitelského týmu: PhDr. Petr Šafařík

Účelová podpora

69 18 20 - Obohacení datové báze pro tvorbu a evaluaci rodinné politiky

Věcné zdůvodnění

V důsledku klesající porodnosti a rostoucí naděje na dožití evropská populace stárne a populační změna se stává hybatelem hlubokých změn ekonomických a sociálních. Sociální změny se týkají zejména organizace a rostoucí různorodosti rodin. Obyvatelé Evropy (ČR nevyjímaje) žijí typicky déle, v menších a méně stabilních rodinách. Jejich životní spokojenost se stále více odvíjí od jejich schopnosti řešit jak problémy uvnitř těchto rodin (partnerské i mezigenerační), tak problémy v oblastech, kde se rodina setkává s dalšími oblastmi (placená práce, vzdělávání, formální péče). Zároveň roste poptávka po veřejných politikách založených na datech (tzv. evidence-based politiky). Nezbytným základem pro fundovanou rodinnou a populační politiku jsou dostupná kvalitní a aktuální data. K těm patří i data z dotazníkových šetření zaměřených na rodinné a reprodukční chování. Projekt reaguje na aktuální demografický vývoj a nabízí aplikaci klasické sociologické metodologie (dotazníkové šetření na náhodně zvoleném vzorku populace) k rozšíření datové báze, která je nutná pro efektivní tvorbu a evaluaci populačních a rodinných politik.

Specifikace zadání a cíl řešení

Nezbytným základem pro fundovanou rodinnou a populační politiku jsou dostupná kvalitní a aktuální data. K těm patří i data z dotazníkových šetření zaměřených na rodinné a reprodukční chování. Mezi nejvýznamnější patří databáze z výzkumů Family and Fertility Survey (1997) a Generations and Gender Survey (2005-8). Tato data jsou však pro pochopení současného populačního chování zastaralá a jako podklad pro tvorbu rodinné politiky málo užitečná. Cílem projektu je rozšířit datovou bázi využitelnou pro tvorbu a evaluaci rodinné a populační politiky v ČR (a nepřímo i v širším mezinárodním kontextu) prostřednictvím nového empirického výzkumu reprodukčního a rodinného chování. Využité instrumenty budou replikovat dřívější výzkumy a zachovají srovnatelnost dat v čase i prostoru (s dalšími zeměmi) v novém šetření v rámci mezinárodně koordinovaného programu GGP (viz <https://www.ggp-i.org>). Data budou získána, zpracována, zdokumentována a analyticky vytěžena podle potřeb aplikačních garantů, zejména Ministerstva práce a sociálních věcí. Data budou rovněž archivována a poskytnuta i dalším uživatelům.

Předpokládaný přínos

Očekávané výstupy umožní zásadním způsobem inovovat náhled na rodinnou politiku a její roli v oblasti podpory rodin, reprodukčního chování a mezigeneračních vztahů. V rámci formování strategie podpory rodin lze přínos výstupů vidět mimo jiné ve třech směrech:

- 1) v normativním ukotvení rodinné politiky, které bude reflektovat hodnotovou proměnu společnosti;
- 2) v mapování nových potřeb rodin a jednotlivců v souvislosti s proměnou partnerských vztahů a demografickým stárnutím;
- 3) v propojení demografického, sociálního a zdravotního přístupu, které umožní nový pohled na aktuální témata a jejich zařazení mezi nové výzvy rodinné politiky.

Současně bude přínosem uplatnění těchto výstupů v každodenní lékařské praxi.

Termín řešení: červen 2020 – prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: TA ČR – program ÉTA

Hlavní řešitel MU Brno, RILSA spoluřešitel

Vedoucí řešitelského týmu: PhDr. Mgr. Anna Štastná, Ph.D.

68 26 23 - Integrace cizinců z třetích zemí v ČR

Věcné zdůvodnění

Předmětem projektu je průběžný dlouhodobý monitoring integračních procesů pomocí vypracovaných, osvědčených a průběžně se rozvíjejících nástrojů a metodiky vypracovaných za účelem zajištění podkladů pro hodnocení průběhu a účinnosti integrace cizinců z třetích zemí (CTZ) v ČR. Projekt byl podpořen Ministerstvem vnitra ČR a je financován v rámci dotačního programu INTEGRACE CIZINCŮ 2023. Projekt navazuje na předcházející projekty financované z EIF, tematicky orientované na monitoring indikátorů integrace CTZ v ČR (2009–2015) a na projekty „Indikátory integrace cizinců z třetích zemí v ČR“ (realizace v letech 2016 až 2022, financované z dotace MV ČR).

Specifikace zadání a cíl řešení

Technickou inovací monitoringu integračních procesů budou odborné práce na přípravě a spuštění procesu automatizace sběru dat od vybraných dodavatelů za účelem zefektivnění mapování indikátorů a spolupráce s dodavateli dat, a to včetně pilotáže tohoto procesu.

Předpokládaný přínos

Projekt přispívá k zajištění nezbytné kontinuity dosavadních výstupů pro OAMP MV ČR. Pravidelná aktualizace vytvořené Soustavy kvantitativních indikátorů a vizualizace dat časových řad indikátorů má ambici přispět k hodnocení dopadů integračních opatření, k řízení a plánování další integrace CTZ.

Termín řešení: březen 2023 – prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: Ministerstvo vnitra ČR

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Danice Schebelle

68 27 23 - Státní příslušníci z Ukrajiny s dočasnou ochranou mezi námi

Specifikace zadání a cíl řešení

Předmětem projektu s názvem "Státní příslušníci z Ukrajiny s dočasnou ochranou mezi námi" je realizace kvalitativního výzkumu mezi ukrajinskými státními příslušníky žijícími na území ČR. Projekt byl podpořen Ministerstvem vnitra ČR a je financován v rámci dotačního programu INTEGRACE CIZINCŮ 2023.

Cílem projektu je zmapovat vybrané aspekty života státních příslušníků Ukrajiny s udělenou dočasnou ochranou na území ČR starších 18 let, kteří žijí na území všech 14 krajů ČR, a to zejména jejich životní a rodinnou situaci, potřeby, cíle v ČR a představy o jejich budoucnosti. Pozornost bude také zaměřena na zmapování jejich pobytové strategie, pracovní integrace a územního rozmístění v ČR. Dále bude zjišťováno vnímání a prožívání kulturních rozdílů spojených s jejich příchodem a životem v ČR, stejně jako zmapování situace v oblasti jejich krajanských vazeb v ČR.

Předpokládaný přínos

Zpracovaná monografie na základě zjištění empirického výzkumu přinese rozšíření badatelských poznatků o cílové skupině a umožní identifikovat potencionální i reálná rizika spojená s cílovou skupinou a jejich pobytem v ČR.

Termín řešení: březen 2023 – prosinec 2023

Poskytovatel/objednatel: Ministerstvo vnitra ČR

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Danice Schebelle

62 80 22 - Změny pracovních podmínek a kvality pracovního života v ČR a jejich vliv na zdraví a bezpečnost zaměstnanců

Věcné zdůvodnění

Digitalizace, automatizace, robotizace a obecně moderní technologie přinášejí do pracovních životů výrazné změny. Je třeba si uvědomit, že kvalita pracovního života není zásadní jen pro samotného pracovníka, ale i pro jeho zaměstnavatele, protože se od ní odvíjí zejména produktivita a kvalita odvedené práce. Je dobře známo, že u pracovníků, kteří jsou spokojenější se svou prací, je méně pravděpodobné, že odejdou.

Specifikace zadání a cíl řešení

Studie se proto zaměří jednak na skupiny pracovníků jejich práce je ovlivňována počítačovým systémem a dále na pracovníky, kteří pracují přímo pod vlivem nějakých algoritmů. V obou případech budou pracovní podmínky uvedených skupin popsány na základě existujících dat. V prvním případě se bude jednat o analýzu vybraných skupin ekonomicky aktivní populace v ČR a ve druhém případě půjde o případovou studii tzv. platformových pracovníků, konkrétně pracovníků doručujících jídlo na objednávku.

Termín řešení: březen 2023 - červen 2023

Poskytovatel/objednatel: Asociace samostatných odborů

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Renata Kyzlinková, Ph.D.

Zahraniční zdroje

69 16 20 - Vytvoření systému sběru kvantitativních dat pro vyhodnocování situace Romů v české společnosti

Věcné zdůvodnění

Projekt reaguje na absenci validních etnický senzitivních dat o socioekonomické situaci romské menšiny potřebných při tvorbě moderních politik sociálního začleňování a antidiskriminačních politik, ale také

pro následné vyhodnocování dopadů přijatých opatření a naplňování monitorovacích indikátorů. Potřeba posílit sběr etnicky senzitivních dat se specifickým zřetelem na romskou etnickou menšinu vyplývá jak z cílů Strategie romské integrace do roku 2020 (přijaté usnesením vlády č. 127 ze dne 23. února 2015) samotné, tak zejména z Metodiky pro její sledování a vyhodnocování (schválené usnesením vlády č. 941 ze dne 24. 10. 2016). Jelikož sběr etnicky senzitivních dat je spojen s řadou etických, metodologických a legislativních omezení, stejně jako s nedostatečnou legitimitou, bylo rozhodnutí o sběru těchto dat opakovaně odkládáno, což však představuje dlouhodobý problém české (ale obecně unijní) integrační politiky zaměřené na romskou menšinu a důvod obtížného hodnocení naplňování jejích cílů. Aktivity projektu usilují o zmírnění a překonání výše zmíněných úskalí a nalezení konstruktivního východiska na národní úrovni.

Specifikace zadání a cíl řešení

Projekt vytvoří metodologicky korektní dizajn výběrového šetření a zrealizuje dvě výběrová šetření zaměřená na romskou menšinu, a to s ročním odstupem mezi sběry dat. Dále vytvoří metodiku sběru dat o socioekonomické situaci romské menšiny na národní úrovni za účelem vyhodnocování její změny v čase. Součástí bude i analýza legislativního a institucionálního prostředí a vyhodnocení modelů používaných v zemích EU. V rámci fungování odborné platformy a projektové rady budou vytvořeny podmínky pro zvýšení legitimacy sběru etnicky senzitivních dat zaměřených na romskou menšinu. Cílem projektu je popsáním prostředky nepřímo pomoci k pozitivní změně v situaci příslušníků romské menšiny.

Předpokládaný přínos

Výsledky budou využity při nastavení systému sběru etnických dat zaměřených na romskou menšinu na území ČR, a to zejména v oblastech zaměstnanosti, vzdělání, bydlení, sociálních a zdravotních služeb.

Termín řešení: leden 2020 – duben 2024

Poskytovatel/objednatel: Fondy EHP a Norska

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Ivana Šimíková

91 31 22 - EurWORK (European Observatory of Working Life) a EMCC (European Monitoring Centre on Change) - spolupráce s EUROFOUND na celoevropské síti observatoří

Věcné zdůvodnění

Observatoře (EurWORK a EMCC) jsou založeny na spolupráci výzkumných institucí a vysokých škol ve státech EU a kandidátských státech včetně Norska.

EurWORK je zaměřena na shromažďování informací o kolektivním vyjednávání a reprezentativnosti sociálních partnerů. Za tímto účelem jsou zpracovávány studie charakterizující vybrané sektory národního hospodářství a dále je prováděn monitoring pracovních podmínek v nejširším slova smyslu, tj. dopady práce na zdravotní stav zaměstnanců, jejich kariérní a profesní rozvoj a sledování rodinného života s prací.

EMCC je zaměřen na monitorování změn na trhu práce v důsledku restrukturalizace ekonomiky. Tato činnost spočívá v průběžném monitorování informací v českém denním tisku a jiných dostupných informačních médiích s cílem shromažďovat a vyhodnocovat informace o změnách na českém trhu práce (vznik nových pracovních míst, útlum, přesun nebo zrušení stávajících pracovních míst).

Specifikace zadání a cíl řešení

EurWORK a EMCC jsou součástí celoevropské sítě observatoří vytvořené Evropskou nadací pro zlepšení životních a pracovních podmínek. Jejich cílem je shromažďovat, analyzovat a šířit informace o industriálních vztazích, pracovních podmínkách a změnách na trhu práce. Výstupy jsou primárně určeny organizacím sociálních partnerů jak na evropské, tak na národní úrovni, vládním organizacím, institucím EU a široké odborné veřejnosti. Činnost observatoří a témata, na která se v průběhu roku zaměřují, je koordinována na základě rozhodnutí poradenského výboru, ve kterém zasedají zástupci zaměstnavatelů, odborů a vlád členských států EU a představitelé Evropské komise.

Předpokládaný přínos

Výstupem projektu jsou příspěvky, které jsou za všechny státy EU dostupné na www.eurofound.eu pod příslušným názvem observatoře.

Termín řešení: březen 2022 – únor 2026

Poskytovatel/objednatel: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (EUROFOUND)

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Aleš Kroupa

91 46 20 - Technical Assistance for Improving Job and Vocational Counselling Services

Věcné zdůvodnění

Jedná se o rozsáhlý projekt, jehož iniciátorem a vedoucím je společnost Human Dynamics. Projekt se realizuje pro Turecké Ministerstvo práce a sociálních věcí, má řadu partnerů a bude realizován prostřednictvím mezinárodního konsorcia, kde je RILSA jedním z partnerů.

Specifikace zadání a cíl řešení

V rámci kategorie intervencí I: Budování institucionálních kapacit poskytuje projektový tým zaměstnancům İŞKUR 3 typy školení: (1) Školení pro zaměstnance na centrální úrovni o zlepšení schopnosti tvorby politik; (2) Školení pro JVC a zaměstnance na místní úrovni o provádění politik; a (3) Školení o vyvinutých a zavedených IT systémech a modelech a dalších nástrojích. V rámci kategorie intervencí II: Zvyšování povědomí je projektový tým zodpovědný za zlepšení komunikační strategie, výrobu filmů o povoláních a službách İŞKUR, organizaci Career Expo za účasti studentů, sociálních partnerů, uchazečů o zaměstnání a zaměstnavatelů, vytvoření fiktivních postav a organizaci Mezinárodního kongresu politik zaměstnanosti jako závěrečné akce. V rámci kategorie intervencí III: Studie projektový tým vyvíjí inkluzivní modely poskytování služeb pro znevýhodněné skupiny.

Předpokládaný přínos

Projekt „Technical Assistance for Improving Job and Vocational Counselling (JVC) Services / Technická pomoc pro zlepšení služeb pracovního a profesního poradenství“ v Turecku. Má za cíl zvýšit kapacitu İŞKUR (Turecké služby zaměstnanosti), aby mohla efektivněji poskytovat služby JVC a oslovit více uchazečů o zaměstnání a zaměstnavatelů prostřednictvím zlepšení služeb JVC.

Termín řešení: říjen 2022 – říjen 2023

Poskytovatel/objednatel: Human Dynamics/ projekt financovaný z rozpočtu EU, program IPA

Vedoucí řešitelského týmu: Ing. Jana Váňová

91 48 22 - Reach Out to the "Left-Behind" – improving guidance for working persons from the underprivileged milieu

Věcné zdůvodnění

Lidé ze sociálně znevýhodněného prostředí jsou vystaveni celé řadě překážek v oblasti vzdělávání a dalšího vzdělávání, což má přímý dopad na jejich pracovní uplatnění. V tomto směru se objevují otázky, zda je možné, aby poradci v oblasti dalšího vzdělávání mohli být nápomocni v podpoře osob ze sociálně znevýhodněného prostředí. Nicméně se ukazuje, že osoby z neprivilegovaného prostředí se vyznačují určitými zvyky (Bourdieu 1987), které se však značně liší od samotných poradců. Jak charakterizuje Bremer (2017) lidé ze sociálně znevýhodněného prostředí se vyznačují nižší úrovní vzdělání, sníženými dovednostmi a nižší ochotou se zapojit do dalšího vzdělávacího procesu. Zároveň je známo, že lidé v určitém sociálním prostředí jsou si mimo jiné podobní ve svých preferencích a postojích k práci a vzdělání (Vester et al. 2001).

Mnoho metod poradenství se zaměřuje na uživatele. Připravený projekt ReachOut se však zabývá poradenskými postupy a vyvolává otázku „propojenosti“ poradců s jejich klienty. Poradci v rámci projektu budou vyzváni, aby reagovali na různé lidi a jejich obavy, aby byli profesionálně aktuální, aby se vypořádali s novými médii (sociální média, online poradenství, chatové poradenství atd.) a aby se přizpůsobili se stále rozmanitější společnosti (multikulturalismus, různorodé hodnotové systémy) (Leonhartsberger-Ledl 2017,5). "Konektivita" mezi poradci a jejich klienty ze sociálně znevýhodněného prostředí by měla být tvořena za pomoci poznání světa druhých a prostřednictvím „zvykové citlivosti“ (Sander 2014, Bremer 2017).

Specifikace zadání a cíl řešení

V souladu s prioritami ET2020/Evropskou agendou pro vzdělávání dospělých a s doporučením Rady o zvyšování kvalifikace se projekt zaměřuje na zvýšení poptávky o vzdělávání dospělých prostřednictvím přizpůsobení nabídek poradenství cílové skupině pracujících z řad osob ze znevýhodněného sociálního prostředí.

Cílem projekt ReachOut je zodpovědět otázku, jaká je konektivita/provázanost poradenství s osobami ze znevýhodněného sociálního prostředí a jak lze podpořit „zvykovou citlivost“ v nabídkách dalšího vzdělávání.

Předpokládaný přínos

V rámci jednotlivých výzkumných fází budou realizovány tyto výstupy:

- čtyři souhrnné zprávy (z různých zemí) mapující současný stav vzdělávání dospělých ze znevýhodněného sociálního prostředí
- tvorba příručky pro poradenské pracovníky

- policy paper, resp. je informační dokument pro řídicí aktéry, osoby s rozhodovací pravomocí, manažery institucí poskytujících školení

Termín řešení: březen 2022–březen 2024

Poskytovatel/objednatel: Erasmus +

Vedoucí řešitelského týmu: Ing. Jana Váňová

91 50 22 - Přístup dětí se specifickými potřebami k předškolní péči

Věcné zdůvodnění

Cílem projektu realizovaného RILSA ve spolupráci s MPSV a za finanční podpory UNICEF je zmapovat přístup dětí se specifickými potřebami, se zvláštním zřetelem k ukrajinským dětem, k předškolní péči a dalším službám pro rodiny s dětmi. V České republice je i přes obecně vysokou míru zaměstnanosti zastoupení matek s dětmi mladšími 3 let na trhu práce nízké a docházka dětí mladších 3 let do zařízení nerodinné péče (6,3 %) je pod průměrem EU (33 %). I přes značný nárůst kapacity dětských skupin vytvořených s podporou ESF a úpravu legislativy (právní nárok dětí od 3 let na místo ve školce) nabídka nerodinné péče stále zaostává za poptávkou. To se také významně dotýká dětí uprchlíků přicházejících do České republiky v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině a dětí se specifickými potřebami (zdravotně znevýhodněné, ze sociálně vyloučených lokalit apod.).

Specifika zadání a cíl řešení

Cílem projektu je zmapovat služby péče o děti v dětských skupinách a aktivity mateřských a rodinných center, a to jak obecně, tak se zvláštním zaměřením na děti s různými specifickými potřebami. Záměrem je identifikovat případné bariéry, které na straně poskytovatelů, legislativy, financování apod. brání těmto dětem k přístupu k těmto službám.

Předpokládaný přínos

Projekt zmapuje aktuální nabídku služeb péče o děti v dětských skupinách a dalších služeb pro rodiny, zejména mateřských a rodinných center a přispěje k nastavení monitorovacího nástroje těchto služeb. Analýza legislativního rámce a zjištěné praxe vyústí v doporučení, jak přístup dětí se specifickými potřebami k těmto službám zlepšit.

Termín řešení: říjen 2022–červen 2023

Poskytovatel/objednatel: UNICEF

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Jana Paloncyová, Ph.D.

91 49 22 - Posílení kapacity odborových svazů v České republice

Věcné zdůvodnění

Cílem projektu je na základě výzkumu a s využitím zkušeností norského partnera vypracovat strategii pro stabilizaci a případné posílení členské základny odborů.

Specifika zadání a cíl řešení

Na základě hloubkových rozhovorů a dotazníkového šetření budou identifikovány existující motivátory a bariéry pro vstup do odborů mezi neorganizovanými zaměstnanci a současně mezi stávajícími členy odborů. Předmětem výzkumu bude též zjištění postojů drobných podnikatelů k případnému organizování se v odborech. V tomto případě budou mapovány též motivátory a bariéry pro vstup na úrovni samotných podnikatelů včetně bariér legislativních a institucionálních.

Projekt se dále zaměří na odborovou organizovanost v sektoru kultury. Vzhledem ke specifčnosti odborových svazů a jejich členů v tomto sektoru budou za pomoci ankety zmapovány postoje k odborové organizovanosti mezi členy odborových svazů sdružených Konfederaci umění a kultury.

Předpokládaný přínos

Na základě uvedených analýz budou vytvořeny materiály obsahující základní principy a postupy, jejichž uplatnění by mělo pomoci představitelům odborů postupně stabilizovat a případně posílit odborovou základnu.

Projekt je podpořen z Norského finančního mechanismu 2014-2021, z programu "Sociální dialog – důstojná práce".

Termín řešení: červenec 2022 - únor 2024

Poskytovatel/objednatel: EEA and Norway Grants by Innovation Norway

Vedoucí řešitelského týmu: Mgr. Aleš Kroupa

91 51 23 - Motivation for volunteering and to help to solve crises in V4 countries

Věcné zdůvodnění

Současná politická krize v Evropě, která vznikla v souvislostech s vlnou uprchlíků, ukazuje změny v chování evropských obyvatel ve vztahu k dobrovolnictví a charitativnímu dárcovství (filantropie). V souvislostech s válkou na Ukrajině byly zaznamenány rekordní částky darované neziskovým organizacím, které poskytovali přímou pomoc Ukrajině (UA). Tento jev se objevoval napříč evropskými zeměmi. Současně došlo také k masivnímu nárůstu počet dobrovolníků zapojených do pomoci ukrajinským uprchlíkům (např. v logistice a bydlení). Mohutná vlna nových uprchlíků může způsobit sociální napětí při integraci těchto lidí do velkých společností. Navíc intenzita filantropické podpory s časem klesá od prvotního impulsu. Stává se to, i když převažují příčiny a spouštěč potřeb. Obrovská vlna solidarity s UA uprchlíci a UA vzrostly v Evropě po 24.2.2022 a vedly k přijetí praktik a norem, které do té doby nebyly přijatelné. Země V4 byli kritizovány za své postoje při řešení migrační vlny do Evropy v polovině 2010, zatímco nyní své postoje mění.

Specifika zadání a cíl řešení

Cílem šetření je odpovědět na následující otázky a navrhnout řešení pro sociální začleňování: 1) Jaké jsou kulturní, ekonomické, psychologické a politické hodnoty vedoucí k filantropii?; 2) Jak se vyvíjí filantropie v dobách krize?; 3) Jak mohou neziskové organizace a veřejný sektor využívat ochotu pomoci při řešení krizí?; 4) Kdo jsou lidé, kteří dobrovolně pracují na pomoci uprchlíkům z UA?; 5) Vede zvýšené dárcovství UA ke snížení ostatních darů?

Konsorcium pěti výzkumných ústavů bude analyzovat filantropii v zemích V4 během války na Ukrajině. Bude analyzováno dobrovolnictví a charitativní poskytování dat z průzkumů mezi obyvateli zemí V4, sociální sítě a transparentní bankovní účty.

Předpokládaný přínos

Výstupy by měly pomoci při řešení budoucích krizí na základě získaných zkušeností v oblasti sociální integrace, dobrovolnictví a charitativního dárcovství.

Termín řešení: duben 2023–září 2024

Poskytovatel/objednatel: V4

Vedoucí řešitelského týmu: Ing. Robin Maialeh, Ph.D.

